

парите секогаш
се во конфликт

СТАРТ: На минатонеделната конференција под наслов "Капитал и пол" се обидовте да ја допрете акту-

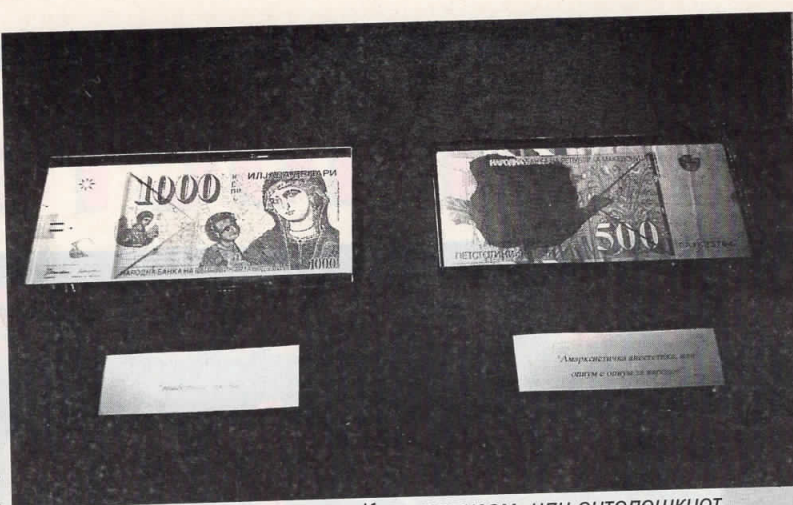
МИЛЕВСКА: Проблемот на интерференција меѓу економијата и уметноста како и влијанието на новосоздадените општествени услови врз односите меѓу половите беа клучни теми на кои дискутиравме во текот на теорискиот дел на конференцијата. Целта не беше да се изведат некои трајни заклучоци бидејќи транзицијата од државно контролирана економија во слободно-пазарна сè уште трае, туку, многу повеќе, да се постават некои основни тези за заемната испреплетеност на уметноста со социјалните услови и проблемите на полот. Често на прашањата на идентитетот и репрезентацијата се гледа изолирано, како на некои проблеми што не се поврзани со останатите сегменти на општеството како продукцијата, потрошувачката и регулирањето на сите тие

⇒ односи. Токму со оваа конференција сите тие елементи се поврзуваат и разгледуваат како една комплексна структура. Дали таа структура остава место за оптимизам во овој момент е тешко да се дефинира, особено поради неподготвеноста на самото општество и неговите индивидуи да се приспособат на новите општествени односи, а поради специфичниот економски пресврт најмногу трпат токму односите меѓу различните полови и идеалите.

СТАРТ: Ако уметноста има социјална и политичка димензија, како ќе се справи со диктатот на капиталот?

МИЛЕВСКА: Прашањето за односот меѓу капиталот, поточно парите и уметноста е двострано. Од една страна на секоја амбициозна уметничка пракса и се неопходни средства за остварување на концептите и материјалната презентација на идеите. Од друга страна, секој оној што инвестира сака да има контрола врз сопствените инвестиции и тука се појавува нужна конфликтна ситуација. Ангажираниот уметник сака секогаш да го задржи своето право да го каже последниот збор што не е секогаш адекватен на очекуваното и е спротивно од политички коректниот уметник.

Капиталот и уметноста секогаше се во антагонистички однос и кога не би било така сопствениците и контролорите на капиталот би биле истовремено најдобрите уметници или најзагрижените за уметниците и уметноста. Дека тој антагонизам е тешко да се надмине најдобар пример е и случајот со "Орка-спорт". Имено, за изложбата на јавни уметнички проекти "Совршен спој", што беше еден од сегментите на проектот "Капитал и пол", одржан во Градскиот трговски центар, беше побарана и добра волја, значи не некоја парична помош, туку само можност еден од видео проектите да биде прикажан на телевизорите што и онака се инсталирани во продавницата на "Орка-спорт" и тоа само во траење од 2 часа за време на отворањето на изложбата. Проектот не беше одобрен што само го докажува хипокритичниот однос на капиталот кон уметноста. Да се потсетиме, младите сопственици на "Орка-спорт" и "Систина" се истите оние младоженци кои својата свадбена

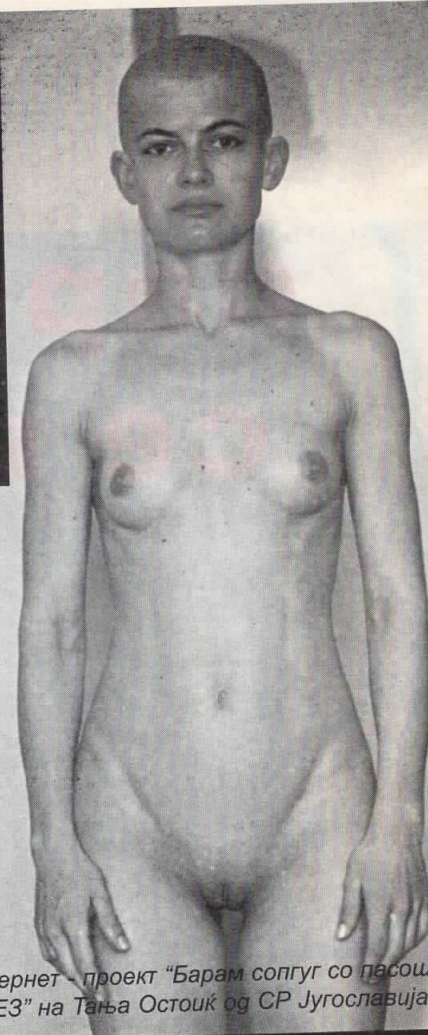

Проектот на Жанета Вангели: Културализам, или онтолошкиот губиток на трагедијата: "Ready-made икона" (лево) и Амарксистичка анестетика, или опиум е опиум за народот (десно)

свеченост претенциозно ја одржаа во 1997 година токму во Музејот на современата уметност, како знак на нивното почитување на уметноста. Дури, како што се секавам за таа пригода, тие побарале дополнително слики од некои наши автори да бидат поставени за да ја потврдат тезата. Главната цел на изложбата "Совршен спој" и беше да се покажат ваквите парадоксални релации меѓу моќта на оние што го поседуваат капиталот и на уметниците на кои тој им треба, но тие сепак сакаат и да бидат свесни за опасноста од неговата моќ.

СТАРТ: Порано се сметаше дека малку политичка пресија, како во некогашните источно-европски општества, "позитивно" делува на виталноста на уметноста. Дали сега во тие транзициони општества добро ќе им дојде пресијата на дивниот капитализам? Поточно, дали уметноста мора постојано да бира меѓу две зла?

МИЛЕВСКА: Не би рекла дека каква и да е пресија е неопходна и може позитивно да делува врз уметноста, како и врз било кој сегмент од нашето живеење. Тоа ми звучи слично како аргументот дека жената сака кога е малтретирана и тоа ја прави посреќна и повљубена. Уметникот има некоја идеја да создава и тоа тој го прави во кави било услови: дали политичка пресија или пресија на економска моќ е она што му го загорчува животот е сеедно - тој продолжува да создава уметност. Прашањето е само колку тие проблеми, во формалистичката естетика беа нарекувани вонестетски, ќе се рефлектираат врз самото уметничко дело. Тоа е избор на уметникот - дали тој ќе се прави како сето тоа да не постои околу него и како најважни проблеми на уметноста да се: која боја ќе ја одбере за заднината на сликата или во кој материјал ќе биде изведена

Интернет - проект "Барам согуг со пасош од ЕЗ" на Тања Остоиќ од СР Југославија

Please send your applications to hottanja@hotmail.com
Do not hesitate to contact me with any further questions

неговата скулптура, или пак уметничкото дело ќе ги рефлектира проблемите што го означуваат нашето секојдневие и животот на сите луѓе, како на уметниците така и на оние што само ја реципираат и консумираат уметноста како публика.

Јас мислам дека и двата избора се легитимни, со тоа што јас како куратор повеќе се интересувам за вториов пристап кон уметноста, која ја гледам само како еден составен дел на нашето живеење, а не како некоја забава за припадниците на високото општество која треба да служи само за забавување на домот или за социјален престиж.

СТАРТ: Сепак, многумина се на мислење дека домашните ликовни прилики не се отидени подалеку од пресудноста на политичките критериуми. На пример, последниот случај со спорот на Друштвото на ликовните уметници и Министерството за култура околу тоа чиј збор треба да биде

пресуден за избор на уметник кој ќе престојува во закупеното ателје во Париз, стандардните препукувања околу учесникот на Биеналето во Венеција...?

МИЛЕВСКА: Јас не би го коментирала воопшто случајот со ДЛУМ бидејќи не мислам дека тоа ателје е толку важно - постојат толку многу програми за престој на уметници во странство кои не се плаќаат, напротив, каде на уметниците им ги плаќаат сите трошоци, што не сум сигурна дека тоа е најпаметната инвестиција. Нашава држава и Министерството за култура често паѓаат во стапцата на локалните критериуми и интереси без доволни информации за вистинското контекстуално значење на некои програми и важноста на нашето учество на меѓународните ма-

лектиран скулпторот Петар Хаџи Бошков која никогаш не се реализира токму благодарейќи на сите тие политички и непотистички игри - овој пат ќе споменам како тој проблем го решаваат земјите со подолга традиција на учество на оваа престижна манифестација од нашето.

Веројатно сфаќајќи ги сите тие прелести, политички игри и страсти кои постојат и во другите земји, повеќето земји изградиле специфичен систем на избор: прво формираат комисија од 50 членови (што укажува на важноста на учеството на Биеналето за секоја земја) составена од реномирани професори, критичари, директори на институции, куратори (не уметници, писатели и сл.) кои бираат еден селектор кој потоа го прави изборот тргнувајќи од сопствените професионални критериуми за вредноста и актуелноста на одреден уметник. За жал кај нас сè уште професионалните критериуми не се многу важни и затоа и оние малку средства што се вложуваат

во ликовната уметност често се вложуваат во случајни или локално определени вредности. Критериумите што се воспоставуваат надвор од нашите локални системи на вредности се различни и затоа ретко кога уметниците одбрани од нашата страна доживуваат меѓународен успех. Најдобар пример беше скандалот со Искра Димитрова, кога кај нас се пишуваше дека таа неофицијално ја презентирала Македонија на Венециското биенале што прво е професионална лага: такво нешто како неофицијално презентирање на една

земја на Биеналето не постои, а второ, нејзиниот проект таму не беше ни регистриран, бидејќи не беше презентираен според професионалните и легитимните начини на презентација.

Единствениот изговор и мотивација што некој уметник би го имал да се презентира во Венеција токму за време на Венециското биенале без официјална покана било од сопствената земја, било од официјалниот селектор на Биеналето би бил некој политички ангажман со

кој уметникот би го привлекол вниманието на меѓународната јавност токму кон одредени апсурди од политички карактер, како што своевременно беа претставувањата на словенечката група ИРВИН или она на Тања Остојик од 1999. Сите други обиди остануваат во рамките на суетна само-презентација со што најмногу губи самиот уметник, но и земјата која тој наводно алтруистички ја презентира презентирајќи го своето дело.

СТАРТ: Што мислите, до кога државната интервенција ќе биде пресудна во пласманот на домашната уметност надвор? Од друга страна, имаме ли релевантна уметност која во мигов го заслужува вниманието на светот и, на крајот, колку тој свет е заинтересиран да се претставува кај нас?

МИЛЕВСКА: Мислам дека никогаш нема да престанат државните интервенции во презентацијата на нашата уметност во светот бидејќи тоа е така секаде. Државата има свои интереси и тие никогаш не се потполно исти како интересите на уметниците или проблемите и професионалните вредности актуелни во одреден момент. Државата, исто така, поседува одреден капитал и сака со тоа да ја контролира уметноста. Но, тој антагонизам не значи дека уметниците не можат да го привлечат вниманието на меѓународната уметност независно од државата. Поради одредени политички интереси дури е и обротно, поголем е интересот за оние уметници што не добиле поддршка од државата. Така, постои место и можност на меѓународната ликовна сцена за презентација на секој уметник што има јасно определен концепт и е фокусиран на она што го работи, независно од тоа дали државата го поткрепува или не. Мислам дека дури и не е во духот на уметноста сè да се очекува од државата. Таа би требало да е само онаа инстанца што доаѓа на крај и им се заблагодарува на оние најистрајните што долгогодишно работеле и ги поднесувале сите проблеми, промени и жртви кои се неопходни да се истрае во оваа компликувана и тешка професија.

За жал, нашата официјална гарнитура во културата и уметноста не е свесна за таа своја улога и не го прави токму тоа што е нејзина најважна функција - наградување на уметниците што најдолго останале на врвот и не се откажале и, како што реков во почетокот, се замешува во одредување на моменталните уметнички стратегии, што е сепак работа на професионалните критичари, куратори и теоретичари на уметноста, а не на државните службеници. ■

Стојан Синадинов

Како го "совршениот спој" меѓу уметноста и капиталот: Сузана Милевска

нифестации, а посебно отсуството на професионални изградени механизми за селекција на уметниците претставува вистинска пречка за успешна презентација на земјава. Секако она што постојано ни се случува со Венециското биенале е најдобра илустрација за долгогодишниот проблем со меѓународната презентација на ликовната уметност надвор од нашите граници. Наместо да ги критикувам претходните ситуации во кои јас се најдов како легитимен куратор на нашата презентација - кога беше се-